

कालिगण्डकी गाउँपालिका गुल्मीको
आ.व २०७६/०७७ प्रमुख नीतिहरु

दीर्घकालीन सोच :

“ कृषि, वन, जडिबुटी, पर्यटन, युवा स्वरोजगार र भौतिक पूर्वाधार ।
समावेशी, विकास नै कालिगण्डकी गाउँपालिकाको आधार ॥”

लक्ष्य :

समृद्ध नेपाल सुखी नेपालीको राष्ट्रिय आकाङ्क्षा प्राप्त गर्न समाजवाद उन्मुख सम्वद्ध गाउँपालिका, सुखी समाज, सामाजिक न्याय सहितको लोक कल्याणकारी स्थानीय तह स्थापित गर्दै कालिगण्डकी गाउँपालिकालाई आर्थिक, सामाजिक, भौतिक शैक्षिक, धार्मिक, साँस्कृतिक तथा पर्यटकीय रुपबाट समुन्नत, आत्मनिर्भर र स्वावलम्बी बनाउने ।

उद्देश्य :

- उत्पादनशील रोजगारी तथा स्वरोजगार उन्मुख र न्यायपूर्ण वितरण सहितको आर्थिक वृद्धि दर द्वारा गरीबी न्यूनीकरण गर्दै आर्थिक सामाजिक रुपान्तरण गर्ने ।
- संविधान कार्यान्वयनमा सहयोग गर्ने ।
- दिगो, समावेशी र उच्चदरको आर्थिक वृद्धि हासिल गर्ने ।
- समष्टिगत आर्थिक स्थायित्व कायम गर्ने ।
- यस स्थानीय तहद्वारा प्रदान गरिने सेवाहरुमा आम नागरिकहरुको पहुँच वृद्धि गर्दै सुशासनको प्रत्याभूति प्रदान गर्ने ।
- सरकारी, निजी क्षेत्र सहकारी क्षेत्र एवं समुदायको संयुक्त सहभागितामा उपलब्ध श्रोत र साधनको समुचित र अधिकतम परिचालन गरी आर्थिक तथा सामाजिक असमानता कम गर्ने ।

प्राथमिकता :

- गाउँपालिकाको योजना पद्धतिमा दीर्घकालीन सोच, लक्ष्य, उद्देश्यसँग मेल खानेगरी आवधिक योजना सहितको गुरुयोजना र वार्षिक कार्यक्रमहरु तय गरी गरिबी न्यूनीकरणलाई जोड दिइनेछ ।
- संघ र प्रदेशको साभेदारीमा सञ्चालन गर्न सकिने योजना तथा कार्यक्रमहरुलाई कार्यान्वयन गरिनेछ ।
- गाउँपालिकाको वस्तुचित्र (**Profile**) तयार पार्ने ।
- स्वरोजगार तथा रोजगारीका अवसरहरु सिर्जना गर्ने ।
- उत्पादन र उत्पादकत्वमा वृद्धि गर्ने ।
- सम्वद्ध सरकार तथा निकायहरुको सहकार्य, सहयोग र समन्वयमा कालिगण्डकी गाउँपालिका स्तरीय १५ शैया क्षमताको स्वास्थ्य संस्था स्थापना गरिनेछ ।

- कृषि, पशुक्षेत्रको आधुनिकीकरण, व्यवसायीकरण र यान्त्रीकरण गर्ने ।
- कम्तिमा स्नातक तहसम्मको क्याम्पस, प्राविधिक शिक्षालय तथा कृषि क्याम्पस स्थापनाको लागि सम्बन्धित निकायमा आवश्यक पहल गरिनेछ ।
- लघु तथा ठुला जलविद्युतमा लगानी आकर्षण गरी उत्पादन, प्रसारण र वितरण गर्ने ।
- सडक सञ्जाल निर्माण र स्तरोन्नती गर्ने ।
- पर्यटन गुरुयोजना निर्माण गरी पर्यटन पूर्वाधारको विकास र प्रवर्द्धन गर्ने ।
- कालिगण्डकी गाउँपालिका स्तरीय स्वास्थ्य संस्था कालिगण्डकी गा.पा. ३ नं.वडा कनौटामा स्थापना गरिनेछ ।
- शिक्षा, स्वास्थ्य, खानेपानी र सरसफाइमा लगानी गर्ने ।
- अत्यावश्यक उपभोग्य वस्तुहरूको सुदृढ आपूर्ति, भण्डारण र वितरण प्रणालीको व्यवस्था सम्बद्ध निकायहरूको सहयोग, सहकार्य र समन्वयमा गर्ने ।
- सार्वजनिक प्रशासन र सेवा प्रवाहमा चुस्त, दुरुस्त, छिटो, छरितो रूपमा प्रदान गर्ने ।
- वित्तीय विकेन्द्रीकरणको भावना अनुसार गाउँपालिकाले लगाउने, उठाउन पाउने कर तथा गैरकर राजस्वका बृहत् क्षेत्रहरूको पहिचान, संकलन तथा व्यवस्थापनमा निजी क्षेत्रसंग सहकार्य गर्ने आन्तरिक तथा बाह्य राजश्वका नयाँ श्रोतहरूको अधिकतम परिचालन गरी विकास प्रक्रियालाई अगाडी बढाइनेछ ।
- युवा, महिला, एकल महिला, बालबालिका, अशक्त, अपाङ्ग, दलित, आदिवासी जनजाति, पिछडिएका वर्ग, विपन्न तथा सीमान्तकृत अल्पसंख्यक समुदायमैत्री कार्यक्रम सञ्चालन गरी उक्त वर्गको विकास गरिनेछ ।
- राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय स्तरका स्थानीय सरकार, सम्बन्धित संघसंस्थाहरूसंग भातृत्वपूर्ण सम्बन्ध स्थापित, विकास र विस्तार गरिनेछ ।
- सार्वजनिक निजी साभेदारी नीतिलाई अवलम्बन गरी यस क्षेत्रको विकास निर्माण कार्यक्रम अगाडि बढाइनेछ ।
- योजना तर्जुमा, कार्यान्वयन, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन, सञ्चालन तथा व्यवस्थापन पद्धतिलाई समय सापेक्ष प्रभावकारी बनाइनेछ ।
- समुदायमा आधारित टोल विकास समिति, आमासमूह गठन, अन्य सहयोगी र विकासशील संस्थाहरूको सहयोग, सहकार्य र समन्वयमा कार्यक्रम अगाडि बढाइनेछ र गठित विभिन्न समूह, क्लव, संस्थाहरूलाई समयानुकूल क्रियाशील गराउँदै लगिनेछ ।
- भाषा, साहित्य, कला, संस्कृति, धार्मिक, मठमन्दिरहरूको संरक्षण र विकास गरिनेछ ।
- सहकारीलाई वडा स्तरसम्म विस्तार गरिने ।

नीति तथा कार्यक्रम :

आ.व. ०७६।७७ का लागि वार्षिक नीति, कार्यक्रम तथा बजेट तर्जुमा गर्दा दीर्घकालीन सोंच, लक्ष्य, उद्देश्य र प्राथमिकताका क्षेत्रहरू,नेपालको संविधान, सम्माननीय राष्ट्रपति ज्यूबाट बाट संघीय

संसदको संयुक्त बैठकमा प्रस्तुत नीति तथा कार्यक्रम, दिगो विकास लक्ष्य, सार्क विकास लक्ष्य, पन्ध्रौं योजना, राष्ट्रिय योजना आयोगको मार्गनिर्देशन, संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालयको नीति, निर्देशन र स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ का प्रावधानहरूलाई स्वीकार गरी विभिन्न विषयगत समितिहरूको सुझावहरूलाई समेत आधार मानी देहायका प्रमुख नीति र विषयगत नीति तथा कार्यक्रम अवलम्बन गरिनेछ ।

(क) नीतिहरू

- उल्लेखित सौँच, लक्ष्य र उद्देश्य हासिल गर्न निम्नानुसार नीतिहरू अधि सारिएको छ ।
- कृषि क्षेत्रको रुपान्तरण, पर्यटन, औद्योगिक एवं साना मझौला व्यवसायको विस्तार मार्फत उत्पादन बृद्धि गर्ने ।
- वार्डस्तरमा भूगोल र जनसंख्यालाई आधारमानी वडा स्तरमा बजेट विनियोजन गरिने छ ।
- उर्जा, सडक, सूचना तथा सञ्चार र ग्रामीण, सहरी तथा त्रिदेशीय आबद्धता विकासका लागि पूर्वाधार निर्माण गर्ने ।
- सामाजिक विकास र सामाजिक सुरक्षा एवं सामाजिक संरक्षणमा जोड दिँदै मानव विकासमा उच्च तथा दिगो सुधार गर्ने ।
- आर्थिक, सामाजिक एवं शासकीय सुधार, स्वच्छ, पारदर्शी र जनमैत्री सार्वजनिक सेवा एवं मानव अधिकारको संरक्षण र प्रवर्द्धन गर्दै समग्र सुशासन प्रवर्द्धन गर्ने ।
- लैङ्गिक समानता समावेशीकरण, वातावरण संरक्षण, विज्ञान तथा प्रविधिको प्रयोग तथा संस्थागत क्षमता बढाउने ।
- बालमैत्री र अपाङ्गमैत्री पूर्वाधार विकास सहितको समयानुकूल शिक्षा नीति लिइने छ ।
- प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम र मुख्यमन्त्री ग्रामिण विकास कार्यक्रमलाई सफल पार्ने नीति लिइने छ ।
- राज्यले प्रदान गर्ने सेवा सुविधाको प्रयोगमा आम नागरिकलाई सचेत बनाउने नीति लिइने छ ।

(ख) विषयगत नीतिहरू :

क) आर्थिक विकास नीति :

१.१ कृषि, पशुपक्षी र सहकारी नीति

- उपलब्ध कृषि शिक्षा, अनुसन्धान, उन्नत विउविजन र प्रविधि, स्रोत साधन, कृषि उद्यमी, युवा, महिला तथा सीमान्तकृत कृषक वर्गको चाहना तुलनात्मक लाभ र राष्ट्रिय आवश्यकता तथा नेपालले अन्तराष्ट्रिय स्तरमा गरेको सन्धि, सम्झौता, प्रतिवद्धता, दिगो विकास लक्ष्य, राष्ट्रिय नीतिहरूमा परेका प्रतिवद्धतालाई ध्यानमा राख्दै कृषिजन्य उत्पादन एवं व्यापारमा प्रतिस्पर्धा व्यावसायिकरण, यान्त्रिकरण र विविधिकरण गरी कृषि क्षेत्रको रुपान्तरण गर्ने नीति लिइने छ ।
- आम किसानलाई समयको आवश्यकता अनुसारको कृषि तालिम दिने नीति लिइने छ ।
- सरकारी, सहकारी र निजी क्षेत्रको साभेदारीको अवधारणालाई अङ्गिकार गर्दै कृषि पेशालाई उच्च सम्मानजनक बनाई आयआर्जन तथा रोजगारी सिर्जना, गरिवी न्यूनीकरण, व्यापार

सन्तुलनमा टेवा, दिगो र सन्तुलित विकास, खाद्य तथा पोषण सुरक्षामा जोड दिने नीति लिइनेछ ।

- एक घर एक करेसावारी अभियान सञ्चालन गर्ने नीति लिइनेछ ।
- अर्गानिक खेतीलाई प्रवर्द्धन गरी प्रत्येक घरलाई उत्पादित वस्तुको घरेलु उपयोग गरी बढी भएको उत्पादनलाई विक्री वितरण गरी अर्थोपार्जनको राम्रो माध्यम बनाउने नीति लिइने छ ।
- व्यावसायिक कृषि उत्पादनको समर्थन मुल्य गाउँपालिकाबाट निर्धारण गरी बजारीकरणको पहुँच अभिवृद्धि गरिने नीति लिइने छ ।
- माटो परिक्षण गरी सोही अनुसार कृषि प्रणाली परिवर्तन गरिने छ ।
- यस गाउँपालिका भित्र प्रचुर मात्रामा पाइने बाँस प्रजातिको बहु उपयोग गरिने नीति लिइने छ ।
- व्यवसायिक रुपमा परालको प्रयोग गरी उत्पादन हुने सेतो च्याउ तथा काठको ठुटाको प्रयोग गरी उत्पादन हुने रातो च्याउको सुरुवात यसै वर्ष गरिने छ ।
- निर्वाहमुखी कृषि प्रणालीलाई सम्बद्ध निकाय र प्राविधिकहरुको सहयोग, समन्वयमा आधुनिक कृषि प्रणालीलाई अबलम्बन गरी कृषि क्षेत्रमा आत्मनिर्भरता सहित निर्यात प्रवर्द्धन गर्ने नीति लिइनेछ ।
- “एक टोल एक पोखरी”, “एक गाउँ एक उत्पादन” र “गाउँ गाउँमा सहकारी घरघरमा भकारी” भन्ने राष्ट्रिय अभियानलाई मूर्तरुप दिने गरी कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्ने नीतिलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
- “वारीका पाटा र खेतका गरा , हुन्छन सबै हराभरा” भन्ने नारालाई सार्थकता प्रदान गर्न खेती योग्य जमिनको उपयोग गर्ने नीति लिइनेछ ।
- एक वडा एक कृषि र पशु सेवा प्राविधिक जनशक्तिको सेवा उपलब्ध गराउने नीति लिइने छ ।
- तात्कालिन जिल्ला विकास समितिको जिल्ला परिषद बाट पारित १० वर्षे कृषि तथा पशुपंक्षी अवधारणाले अघि बढाइएको कार्यक्रमहरु कार्यान्वयन गर्न कृषि, पशुपंक्षी क्षेत्रमा क्रियाशील राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय गैरसरकारी संस्थाहरूसँग सहयोग, सहकार्य र समन्वय गरी नयाँ नयाँ कार्यक्रमहरु प्रवेश गराउने नीति लिइनेछ ।
- लोपोन्मुख तथा रैथाने कृषि तथा पशुपंक्षी उत्पादनलाई प्रवर्द्धन गर्ने नीति लिइनेछ ।
- कृषि भूमिको उर्वराशक्ति र वाली उत्पादन क्षमताको आधार र सम्भावनालाई अध्ययन गरी कृषि/ पशुपंक्षी/फलफूलको पकेट क्षेत्र पहिचान गरी सोही बमोजिमको खेति प्रणाली अवलम्बन गरी प्रोत्साहन गर्ने नीति लिइनेछ ।
- कृषि उपज संकलन केन्द्र, हाटबजार, थोकबजार र कृषि उपजबजार पूर्वाधार विकास गर्ने नीति लिइनेछ ।
- यस गाउँपालिकालाई पशुपंक्षीजन्य उत्पादनमा आत्मनिर्भर बनाई कुपोषण हटाउन र खाद्य तथा पोषण सुरक्षामा टेवा पुऱ्याउने नीति लिइनेछ ।
- पशुपंक्षी पालनलाई प्रविधियुक्त परिणाममुखी व्यवसायिक र प्रतिस्पर्धी बनाई पशुपन्द्धी जन्य पदार्थमा आत्मनिर्भर बनाउँदै आयात घटाउने निर्यात प्रवर्द्धन गर्ने नीति लिइने छ ।

- कृषि/पशुपन्छीपालनलाई महिला, युवा तथा सबै आर्थिक, भौगोलिक र सामाजिक वर्गको स्वरोजगारको माध्यमका रूपमा विकसित गर्दै आयआर्जनको दिगो स्रोतको रूपमा विकास गर्ने नीति लिइनेछ ।
- पशुजन्य पदार्थबाट मानव स्वास्थ्यमा पर्न सक्ने नकरात्मक असर न्यूनीकरण गर्न स्वस्थ पशुपन्छी उत्पादन गर्न प्रोत्साहित र प्रवर्द्धन गर्ने र त्यसबाट सर्न सक्ने रोगहरुको रोकथाम तथा नियन्त्रणलाई प्रभावकारी बनाउन व्यापक जनचेतना अभिवृद्धि गर्ने नीति लिइनेछ ।
- दुग्ध पदार्थ एवं मासुको गुणस्तर र स्वच्छतालाई कायम राख्न “बधशाला देखि भान्छा सम्म स्वच्छ र स्वस्थ मासु” तथा “गोठ देखि ओठसम्म स्वच्छ र स्वस्थ दूध” कार्यक्रमलाई अभियानको रूपमा सञ्चालन गर्ने नीति लिइनेछ ।
- कृषि तथा पशुपन्छी प्राविधिकहरुको सुझाव र परामर्शलाई अंगीकार गर्दै समय सापेक्ष नयाँ नयाँ पद्धतिलाई अवलम्बन गर्दै निरन्तर सुधार विधिलाई व्यावहारिक रूपमा प्रयोग गर्ने नीति लिइनेछ ।
- बाली तथा पशु बीमालाई सम्बन्धित निकायहरुको सहयोग, सहकार्य र समन्वयमा कार्यान्वयन गर्दै लगिने नीति लिइनेछ ।
- व्यवसायिक कृषि,पशुपालन र सहकारी आयोजनाको हकमा ८०/२० प्रोत्साहन अनुदान दिने व्यवस्था हुनेछ ।
- कृषि सहकारी पशुपंक्षी पालन गर्ने समुह वा फर्मलाई फर्मदर्ता प्रमाणपत्र ,व्यावसायिक तालिम प्रमाण पत्र तथा व्यावसायको अवस्था हेरी मुल्याङ्कन गरी सहूलियत दरमा ऋण दिने व्यवस्था मिलाईने छ ।
- तत्कालिन तथा दीर्घकालिन उत्पादान नीति छनौट गरी उत्पादनको क्षेत्र तोकिने छ ।
- संघीय तथा प्रदेश सरकारको सहकार्य, सहलगानी र समन्वयमा उत्पादनमा आधारित अनुदान कार्यक्रम कार्यान्वयनमा ल्याउने नीति लिइनेछ ।
- दुग्धको संकलनको लागी चिलिङ भ्याट एवं अन्य आवश्यक उपकरण हरु व्यवस्था गर्ने नीति लिइने छ ।
- अत्याधुनिक पशु वधशालाको निर्माण गर्ने नीति लिइने छ ।
- सरकारको तीन खम्बे अर्थनीतिलाई अंगीकार गर्दै आधारभूत वस्तु तथा सेवाप्रवाहलाई सुनिश्चित गर्न ग्रामीण तथा स्थानीयस्तरमा जनसमुदायलाई सङ्गठित गरी उनीहरुको आर्थिक सामाजिक रुपान्तरण गर्न समावेशी आर्थिक वृद्धि गर्नमा सहकारी क्षेत्रको महत्वपूर्ण भूमिका रहने हुँदा यस क्षेत्रको आकर्षण र अपरिहार्य उपस्थिति गराउने नीति लिइनेछ ।
- सहकारीको अभियान, सञ्चालन र शक्तिलाई उच्चम विकास समावेशी आर्थिक वृद्धि, गरिवी निवारण, सामाजिक सुरक्षा र समुदायको विकासमा सक्रिय गराउने नीति लिइनेछ ।
- सहकारीको माध्यमबाट आर्थिक, सामाजिक समावेशीकरण प्रवर्द्धन गर्ने नीतिलाई नीति लिइनेछ।
- उचाइ अनुसार यस गाउँपालिकाको सबै भन्दा होचो भागमा बेल आँप लिची मेवा मध्य भागमा कफी सुन्तला र उच्च भागमा टिमुर अलैंची जडीबुटीको उत्पादन यसै वर्ष सुरुवात गर्ने नीति लिइने छ ।
- कृषि समूह ,सहकारी , र आयोजना मार्फत कृषि उत्पादन वस्तु छनोट गरी सभागी गराउने नीति लिइने छ।

- कृषि पशु क्षेत्रको आधुनिकिकरण व्यवसायिकरण र यान्त्रिकिकरण गर्न कृषि परियोजना छनोट गर्ने नीति लिइने छ ।

२ उद्योग तथा वाणिज्य र पर्यटन :

२.१ उद्योग क्षेत्र नीति :

- उद्योग क्षेत्र आर्थिक विकासको इन्जिन भएकोले यस गाउँपालिकामा घरेलु तथा साना, मझौला र ठुला उद्योग स्थापनाको निमित्त औद्योगिक लगानीको वातावरण तयार गरी निजी क्षेत्र र वैदेशिक लगानीलाई आकर्षित गर्ने नीति लिइनेछ ।
- औद्योगिक लगानीको माध्यमबाट उत्पादन र उत्पादकत्व वृद्धि, रोजगारी सिर्जना, स्थानीय स्रोत साधन र प्रविधिको उपयोग, आयात प्रतिस्थापन तथा निर्यात प्रवर्द्धन हुने हुँदा यस विषयलाई जोड दिने नीति लिइनेछ ।
- उद्योगहरूलाई आवश्यक पर्ने पूर्वाधार व्यवस्था गर्न स्थानीय तहको नीति निर्माण र कार्यान्वयनलाई जोड दिने नीति लिइनेछ ।
- स्थानीय स्रोत एवं सीपको उपयोग गरी लघु, घरेलु, साना मझौला तथा ठुला उद्योग स्थापना र सञ्चालन गर्ने नीति लिइनेछ ।
- यस क्षेत्रमा उपलब्ध बहुमूल्य जडिबुटीबाट अधिकतम फाइदा लिन जडिबुटी प्रशोधन तथा जडिबुटीमा आधारित औषधीजन्य वस्तुको उत्पादन र निकासीमा जोड दिने नीति लिइनेछ ।
- प्रारम्भमा कम्तीमा गाउँपालिकाको एक स्थानबाट अभ्यास स्वरूप हस्तकला ग्राम स्थापना गरी परम्परागत सीप र प्रविधिको संरक्षण र विकास गरिने नीति लिइनेछ ।
- महिला, युवा , सवै तहका आर्थिक तथा सामाजिक वर्गका समुदायबाट लक्षित विपन्न तथा गरिब समूहलाई लघु उद्यम, घरेलु साना तथा मझौला उद्योग मार्फत रोजगारी सिर्जना गर्ने नीति लिइनेछ ।
- यस गाउँपालिका स्तरीय उद्योगग्रामको अवस्थाको मुल्याङ्कन गरी ठुला,मझौला र कुटिर उद्योगहरू संचालनको लागि आवश्यक कार्यक्रम बनाइनेछ ।
- भूमि सम्बन्धमा बाँभो जमिन राख्नेको हकमा प्रतिवर्ष दोब्बर दरले राजश्व लिने नीति अपनाइने छ ।
- कृषिमा आधारित कृषि सहकारी उद्योगग्राम छनौट गरी कार्यक्रम संचालन गरिने छ ।
- उद्योग र उद्यमशीलता प्रवर्द्धन गर्न एक गाउँ एक उत्पादन, एक स्थानीय तह भित्र एक औद्योगिक ग्राम, कोसेलीघर स्थापना गर्ने नीति लिइनेछ ।
- एक गाउँ एक सुपथ मूल्य पसल संचालन गर्ने नीति लिइनेछ ।
- वैदेशिक रोजगारीमा रहेका परिवारका सदस्यहरूलाई उद्यमशीलताको लागि प्रोत्साहन गरिने नीति लिइनेछ ।

२.२ वाणिज्य क्षेत्र नीति :

- व्यापार नै आर्थिक विकासको मेरुदण्ड हो भन्ने भावनाका साथ सार्वजनिक, निजी र सहकारी क्षेत्रको सहभागिता र साभेदारीमार्फत आयात व्यवस्थापन एवं निर्यात प्रवर्द्धनका कार्यक्रमहरु सञ्चालन गर्ने नीति लिइनेछ ।
- आन्तरिक तथा अन्तराष्ट्रिय निर्यात व्यापार प्रवर्द्धन गर्दै स्थानीय कच्चा पदार्थ, स्रोत ,साधन, र सीप बढी प्रयोग हुने वस्तु निकासी प्रवर्द्धन मार्फत हुने लाभ हासिल गर्ने नीति लिइनेछ ।
- परम्परागत सीप र कौशल भएका वस्तु तथा सेवाको उत्पादनलाई संरक्षण प्रवर्द्धन र व्यावसायीकरण गरिने नीति लिइनेछ
- स्थानीय तहमा आपूर्ति हुने वस्तु तथा सेवाको गुणस्तर परीक्षण र प्रमाणिकरण, लेवलिङ्ग र प्याकेजिङ्गको अवस्थाको पहिचान गरी स्वस्थ तथा गुणस्तरीय वस्तु तथा सेवा उवलब्ध गराउन नियमित बजार अनुगमन गर्ने नीति लिइनेछ
- स्थानीय उत्पादनको वृद्धिगर्न आयतलाई घटाई निर्यात बढाउने व्यवस्था मिलाईने छ ।

२.३ आपूर्ति क्षेत्र नीति :

- स्थानीय स्तरमा उत्पादन र उत्पादकत्व बढाउन जनतालाई खाद्यान्न उपलब्धतामा आत्मनिर्भर बनाउने नीति लिइनेछ । जसबाट स्थानीय उत्पादन उपभोग गर्ने बानी बसाली खाद्यान्न परनिर्भरतालाई क्रमशः कम गर्दै लैजान आहार परिवर्तन र स्वस्थ रहन जनचेतना अभिवृद्धि गर्ने नीति लिइनेछ ।
- उपभोक्ताको हकहितलाई ध्यानमा राख्दै वस्तु तथा सेवाको सहज एवं मितव्ययी आपूर्तिको लागि सरकारी, निजी, सामुदायिक र सहकारी संस्थाहरुबीच प्रभावकारी समन्वय गर्ने नीति लिइनेछ ।
- दैनिक उपभोग्य वस्तु तथा सेवालाई सुलभ बनाउन नियमित रुपमा बजार अनुगमन र नियमन गर्ने नीति लिइनेछ ।
- विपद्को समयमा पनि वस्तु तथा सेवाको आपूर्ति हुन सम्बद्ध निकायको समन्वय र सहयोगमा संस्थागत क्षमता विकास र विस्तार गर्ने तथा भण्डारण क्षमता अभिवृद्धि गर्ने नीति लिइनेछ ॥

२.४ पर्यटन क्षेत्र नीति:

- पर्यटन क्षेत्रको विकास मार्फत आर्थिक वृद्धि र रोजगारीको अवसर सिर्जना गर्ने नीति लिइनेछ ।
- कृषि पर्यटन ,होम स्टे ,साहसिक पर्यटन ,अतिथि सत्कार तथा आतिथ्यतालाई प्रवर्द्धन गर्ने नीति लिइने छ ।
- कालिगण्डकी गाउँपालिका भित्रका महत्वपूर्ण पर्यटन क्षेत्रहरु प्रजापति क्षेत्र , बुढि सत्यवती ,हिले सत्यवती मन्दिर , हिले सिद्धबाबा कौडे र कालिलेख ,गुप्तेश्वर गुफा , लक्ष्मी नारायणको मन्दिर , क्षेत्रलाई राष्ट्रिय गन्तव्य सूचिमा सूचिकृत गर्न पहल गर्ने नीति लिइनेछ ।
- गाउँपालिका स्तरीय सरोकारवालाहरुलाई समेत सम्बोधन गर्दै सर्वपक्षिय एक पर्यटन बोर्ड गठन गरी धार्मिक,सास्कृतिक र पर्यटन समग्र गुरुयोजना तयार गरिने छ ।
- पर्यटन गुरुयोजना निर्माण गरी पर्यटन सम्बन्धी कार्यक्रमलाई संघीय र प्रदेश सरकारको सहयोग, समन्वय र सहकार्यमा अगाडी बढाउने नीति लिइनेछ ।

- यस क्षेत्रको प्राकृतिक, साँस्कृतिक, ऐतिहासिक र धार्मिक पर्यटनको अध्ययन अनुसन्धान गरी बजारीकरण एवं प्रचारप्रसार गर्ने र मौजुदा पर्यटकीय क्षेत्रको स्तरोन्नति र प्रवर्द्धन गर्ने नीति लिइनेछ
- नयाँ पर्यटकीय क्षेत्रको खोजी गरी विकास गरिनेछ ।
- पर्यटन प्रवर्द्धन र पर्यटन विकास गर्न सार्वजनिक, निजी, सहकारी र सामुदायिक क्षेत्रसँग साभेदारी एवं सहकार्य, नेतृत्वदायी भूमिका र सहभागितालाई प्रोत्साहित गर्ने नीति लिइनेछ ।
- पर्यापर्यटन तथा कृषि पर्यटनलाई प्रवर्द्धन गरी पर्यटन क्षेत्रलाई थप वातावरण मैत्री बनाइने नीति लिइनेछ ।
- पर्यटन क्षेत्रको लाभलाई ग्रामीण तहसम्म पुऱ्याउन होमस्टेलाई एक प्रमुख माध्यमको रूपमा विकास गरी ग्रामीण पर्यटनलाई प्रवर्द्धन गर्ने नीति लिइनेछ ।
- **Trecking root** को अन्वेषण गरी विकास गर्ने नीति लिइने छ ।
- नेपाल पर्यटन भ्रमण वर्ष अभियानलाई टेवा पुऱ्ने गरी कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने नीति लिइने छ ।

२.५ वित्तीय क्षेत्र नीति :

- समुदायमा रहेका पूँजिलाई एकत्रित गरी परिचालनद्वारा आर्थिक वृद्धि हासिल गर्न सरकारी तथा निजी बैङ्क वित्तीय क्षेत्रहरुको आकर्षण र स्थापना गरी वित्तीय सेवा उपलब्ध गराउने नीति लिइनेछ ।
- कालिगण्डकी गाउँपालिका भित्र बसोबास गर्ने सबैले अनिवार्य रूपमा बैंक खाता खोल्ने नीति लिइने छ ।

२.६ राजश्व परिचालन नीति :

- गाउँपालिकास्तरीय राजश्व परामर्श समिति तथा राजश्व प्रक्षेपण सम्बन्धी सम्भावना अध्ययनमा उल्लेखित सुझाव एवं सिफारिसलाई यस गाउँपालिकाको राजश्व नीतिको आधारको रूपमा अवलम्बन गर्ने नीति लिइनेछ ।
- आन्तरिक श्रोतको कर, शुल्क, दस्तुर, महशुल असुली व्यवस्थापनलाई प्रभावकारी बनाई गाउँपालिकाको विकासको गतिलाई दिगो र भरपर्दो बनाउनको लागि राजश्व असुलीको योजनालाई नीतिगत रूपमा लिइनेछ ।
- गाउँपालिकाको स्वामित्वमा रहेको सम्पत्ति तथा अन्य सरकारी सार्वजनिक सम्पदाहरुको उचित संरक्षण गर्ने नीति लिइनेछ ।
- व्यवसाय कर, बहाल कर तथा अन्य श्रोतहरुको लगत संकलन गर्ने नीति लिइनेछ ।
- गाउँपालिकाको क्षेत्राधिकार भित्र रहेका आन्तरिक श्रोत साधनहरुको पहिचान तथा समुचित उपयोग गरी समयानुकूल आन्तरिक स्रोत वृद्धि गर्दै लगिने नीति लिइनेछ ।
- प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण (IEE)को प्रतिवेदनमा उल्लेखित क्षेत्रहरुमा उल्लेखित परिमाणको परिधि भित्र रहि ढुङ्गा, गिट्टी र बालुवा उत्खनन् गरी आन्तरिक बिक्री वा बाह्य बिक्री तथा निकासी गर्ने प्रयोजनार्थ कर, शुल्क असुल गर्ने नीति लिइनेछ ।

- राजस्व परामर्श समितिको संयोजकको अनुमति विना राजस्व नतिरिक्तन प्राकृतिक स्रोतको उपयोग गर्न नपाईने नीति लिइनेछ ।
- यस गाउँपालिका भित्र सार्वजनिक स्थलबाट उत्पादन हुने माटो, काठ दाउरा, जराजुरी, स्लेट, खरीढुङ्गा आदि प्राकृतिक एवं खानीजन्य वस्तुहरुमा कर, शुल्क लिई आन्तरिक खपत तथा वाहत्य निकासी गर्ने नीति लिइनेछ ।
- जग्गाको वर्गिकरण गरी मालपोत शुल्क निर्धारण गरिने नीति लिइने छ ।
- खाली रहेको सरकारी जग्गालाई करारमा उपभोग गर्न लगाउने नीति लिइने छ ।

(ख) सामाजिक विकास नीति :

१. शिक्षा नीति :

- शिक्षामा सबैको पहुँच र गुणस्तर अभिवृद्धि गरी प्रतिस्पर्धी, उच्चमी र नवप्रवर्तनशील मानव पूर्जीको विकासबाट आर्थिक सामाजिक रुपान्तरण गर्ने नीति लिइनेछ ।
- रोजगारी एवं स्वरोजगारीका लागि सीपमूलक शिक्षाको विस्तार गर्ने नीति लिइनेछ ।
- शैक्षिक प्रशासनमा निरन्तर सुधार, नवप्रवर्तन र सुशासनलाई संस्थागत गर्ने नीति लिइनेछ ।
- जीवन पर्यन्त शिक्षा, अनिवार्य आधारभूत शिक्षा तथा निःशुल्क आधारभूत र माध्यमिक शिक्षा पढ्नलाई प्रभावकारी रुपमा कार्यावन्धन गर्ने नीति लिइनेछ ।
- रोजगारी र उच्चमशीलता विकास गर्न प्राविधिक र व्यावसायिक शिक्षाको विस्तार गर्ने नीति लिइनेछ ।
- आर्थिकरूपले विपन्न लोपोन्मुख र सिमान्तकृत समुदाय र अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरुको शिक्षामा पहुँच सुनिश्चित गर्ने नीति लिइनेछ
- स्थानीय पाठ्यक्रम अन्तर्गत व्यवहारीक तथा व्यावसायिक सीप समावेश गरिने छ ।
- प्राविधिक शिक्षा संचालन गरी एक वार्ड एक प्राविधिक शिक्षा कार्यक्रम संचालन गरिने छ ।
- पूर्णसाक्षर घोषणा भएको गाउँपालिका रहेको हुँदा सम्बद्ध निकायसँग समन्वय गरी साक्षरोत्तर कार्यक्रमहरुको विकास, योजना तथा सञ्चालन गर्ने नीति लिइनेछ ।
- उच्च शिक्षालाई पहुँचयोग्य, प्रतिस्पर्धी र अनुसन्धानमूलक बनाउने नीतिलाई नीति लिइनेछ ।
- विपन्न परिवारका जेहेन्दार विद्यार्थीलाई प्राविधिक शिक्षा अध्ययनका लागि सहयोग गर्ने नीति लिइनेछ ।
- शैक्षिक सत्र २०७६/०७७ देखि तोकिएका लक्षित समूहका लागि सञ्चालनमा ल्याइएको आवासीय छात्रावास व्यवस्थाको निमित्त आवश्यक पूर्वाधार निर्माण र गुणस्तरीय व्यवस्थापन गर्ने नीति लिइनेछ ।
- नेपाल सरकारबाट निर्धारित गरिएका पाठ्यक्रमका अतिरिक्त व्यावहारिक सीपमूलक नैतिक र संस्कृत शिक्षाको विकास र प्रवर्द्धन गर्ने नीति लिइने छ ।
- पुस्तकालय र E-library स्थापना गरी सञ्चालनमा ल्याउने नीति लिइने छ ।

२. स्वास्थ्य तथा पोषण नीति :

- नेपालको संविधानबाट प्रदत्त मौलिकहकमा व्यवस्था भए बमोजिमका प्रावधानहरूलाई कार्यान्वयन गर्ने नीति लिइनेछ,
- नागरिकलाई स्वास्थ्य बनाउन गुणस्तरीय सहज, सुलभ स्वास्थ्य सेवामा समान पहुँच सुनिश्चित गर्दै सबैको स्वस्थ जीवन प्रत्याभूति गरी दिगो विकास गर्ने नीति लिइनेछ,
- सबै वर्ग क्षेत्र र समुदायको नागरिकहरूको आधारभूत तथा गुणस्तरीय सेवामा समतामूलक पहुँच अभिवृद्धि गराउने नीति लिइनेछ,
- सम्बद्ध निकायहरूसँग समन्वय गरी स्वस्थ जनशक्ति तयार गर्ने, रोग प्रतिरोधात्मक क्षमता बढाउन तथा गुणस्तरीय र पोषणयुक्त खाद्य सामग्रीमा पहुँच बढाउने नीति लिइनेछ,
- यस क्षेत्रमा उपलब्ध जडीबुटीको व्यवस्थापन र उपयोग गर्दै आयुर्वेद चिकित्सा प्रणालीको विकास तथा अन्य चिकित्सा प्रणालीहरूको संरक्षण तथा व्यवस्थित विकास गर्ने नीति लिइनेछ,
- स्वस्थ सेवा प्रवाहलाई पारदर्शी, जवाफदेही एवं जनउत्तरदायी बनाउन सुशासनमा जोड दिइनेछ ।
- स्वास्थ्य तथा पोषणबारे व्यापक जनचेतना जागृत हुने खालका कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्ने नीतिलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
- सर्ने वा नसर्ने रोगहरूको बारेमा प्रवर्द्धनात्मक, निरोधात्मक, उपचारात्मक र जनचेतनामूलक कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने नीति लिइनेछ ।
- सुआहारा मार्फत सञ्चालन हुने सुनौला हजार दिन लगायत अन्य पोषण सम्बन्धी कार्यक्रमलाई प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन गर्ने नीति लिइने छ ।
- स्थानीय अर्गानिक उत्पादित अन्न वालीहरू धान , मकै ,कोदो , गहुँ ,गेडागुडी हरियो सागपातको प्रयोग गर्ने बानीको विकास गरी आहार आनिवानी (food habit) सुधार गर्ने र जंङ्क फुडको प्रयोगलाई निरुत्साहित गर्न सन्देशमूलक सूचना प्रवाह एवं शाखागत क्रियाशीलतालाई तीव्रता दिने नीति लिइने छ ।
- सुरक्षित मातृ शिशुलाई टेवा पुग्ने हेतुले सुत्केरी महिलालाई स्वस्थ, गुणस्तरीय र पोषणयुक्त खाद्य सामाग्रीका लागि आवश्यक सहयोग उपलब्ध गराउने एवं वर्थिङ सेन्टर सम्म निशुल्क एम्बुलेन्स सेवा प्रदान गर्ने तथा शुन्य होम डेलिभरीको नीति लिइनेछ ।
- सबै घरपरिवारका सदस्यहरूलाई स्वास्थ्य विमा गर्न प्रवर्द्धन गर्ने नीति लिइनेछ,
- पूर्णखोपको दिगोपना तथा स्थानीयस्तरबाट सम्पादन गर्न सकिने सेवाहरू विस्तार गर्ने नीति लिइनेछ ।
- बच्चा,सुत्केरी,दीर्घरोगी तथा वृद्धवृद्धाहरूको मासिक नियमित स्वास्थ्य परिक्षण गराउने व्यवस्था मिलाईने छ ।
- योग आयुर्वेद , चिकित्सा , प्राकृतिक चिकित्सा जस्ता उपचार पद्धति हरु सुरु गर्ने नीति लिइने छ ।

३. खानेपानी तथा सरसफाई नीति :

- नेपालको संविधानबाट प्रदत्त मौलिक हकमा व्यवस्था भए बमोजिमका प्रावधानहरूलाई कार्यान्वयन गर्ने नीति लिइनेछ ।
- खानेपानीलाई विकासको पहिलो प्राथमिकतामा राखेर कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने नीति लिइने छ ।
- कालिगण्डकी गाउँपालिका भित्र रहेका खानेपानी स्रोतहरूको मुहान व्यवस्थापन गर्ने नीति लिइनेछ ।
- कालिगण्डकी गाउँपालिका भित्र रहेका खानेपानी स्रोतहरूको मुहानमा गाउँपालिकाको अपनत्व हुने नीति लिइने छ ।
- आधारभूत खानेपानी सेवा सबै जनसंख्यालाई उपलब्ध गराउने नीति लिइनेछ ।
- गाउँपालिका भरि एकघर एकधारा नीति २०८० वर्ष भित्र पुरै सम्पन्न गर्ने नीति लिइने छ ।
- खुल्ला दिशामुक्त गाउँपालिका घोषणा भईसकेको हुँदा **Post ODF** कार्यक्रमलाई अगाडि बढाउने नीति लिइनेछ ।
- जलवायु अनुकूल आयोजनाको निर्माण, जलाधार क्षेत्र तथा परम्परागत स्रोतको संरक्षण गर्ने नीति लिइनेछ ।
- सहर उन्मुख क्षेत्रमा ढल तथा फोहोरमैला व्यवस्थापनको कार्यलाई प्राथमिकताका साथ अगाडि बढाउने र सोको लागि **Land fill site** को खोजी गरी व्यवस्थित गर्ने नीति लिइनेछ ।
- यस क्षेत्रका आर्थिक सामाजिक एवं सांस्कृतिक महत्वका नदीनालाहरू तथा अन्य पानीका स्रोतहरू र तालतलैयाहरूको संरक्षण तथा वातावरणीय व्यवस्थापन गर्ने नीति लिइनेछ ।
- सार्वजनिक स्थल, संस्था र मानिसको आवागमन बढी हुने स्थानहरूमा र विशेषगरी वसपार्क सञ्चालनमा ल्याउने उक्त स्थानमा यात्रुहरूको सुविधालाई ध्यानमा राखी सार्वजनिक शौचालय निर्माण गरी सरसफाइलाई प्राथमिकता दिने नीति लिइनेछ ।
- समुदायमा आधारित टोलविकास संस्थाको गठन, सरसफाई समिति एवं बजार व्यवस्थापन समितिलाई क्रियाशील तुल्याई बजार र गाउँ सरसफाई अभियानलाई तीब्रता दिने नीति लिइनेछ ।
- सरकारी तथा गैरसरकारी संघ संस्थाहरूसँग सहयोग र समन्वय गरी घरघरमा वर्षातको पानी संकलन र प्रयोगद्वारा सुख्खायामको पानी अभावलाई परिपूर्ति गर्ने नीति लिइनेछ ।

३. संस्कृति प्रवर्द्धन :

- बहुल संस्कृति एवं सम्पदाहरूको संरक्षण सम्बर्द्धन र सांस्कृतिक सुसम्बन्धमा आधारित समाजको निर्माण गर्ने नीति लिइनेछ ।
- सबै जाति/समुदायहरूको आ-आफ्नो मौलिक सांस्कृतिक परम्पराहरूको जगेर्ना गरी यस गाउँपालिकालाई साँस्कृतिक पहिचानको सम्बर्द्धन गर्ने नीति अपनाइनेछ ।
- विभिन्न प्राकृतिक प्रकोपबाट क्षतिग्रस्त धार्मिक, ऐतिहासिक, पुरातात्विक र साँस्कृतिक सम्पदाको पुनर्निर्माण र संरक्षण गर्ने नीति लिइनेछ ।

- भाषा, साहित्य, सङ्गीत तथा नृत्यकला र ललितकला क्षेत्रको संरक्षण र विकास गर्ने नीति लिइनेछ ।
- सबै समुदायको धार्मिक र साँस्कृतिक मूल्य मान्यताहरूको सम्मान गर्ने नीति अपनाइनेछ ।
- धार्मिक एवं साँस्कृतिक पर्यटन प्रवर्द्धन गर्ने नीति लिइनेछ ।
- मूर्त तथा अमूर्त साँस्कृतिक सम्पदाहरूको अन्वेषण, अनुसन्धान एवं संरक्षण सम्बर्द्धन गर्ने नीति लिइनेछ ।

४. लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण नीति :

- नेपालको संविधानबाट प्रदत्त मौलिक हकमा व्यवस्था भए बमोजिमका प्रावधानहरूलाई कार्यान्वयन गर्ने नीति लिइनेछ ।
- सबै वर्ग र क्षेत्रका महिलाहरूको सामाजिक, आर्थिक तथा राजनैतिक अवस्थाहरूमा समान सहभागिता, महिलाको मूलभूत अधिकार सुनिश्चित गरी लैङ्गिक र मूल प्रवाहीकरण र सशक्तिकरण गर्ने नीति लिइनेछ ।
- लैङ्गिकतामा आधारित हिंसा, भेदभाव र बहिष्करणको अन्त्य गर्ने नीति लिइनेछ ।
- मातृस्वास्थ्य र प्रजनन स्वास्थ्य लगायतका आधारभूत स्वास्थ्य सेवाहरूको बारेमा महिलाको चेतना बढाइ ती सेवामा सहज पहुँच बृद्धि गर्ने नीति लिइनेछ ।
- एकल महिलाहरूको मानवअधिकार संरक्षण एवं सम्बर्द्धन गर्ने खालको कार्यक्रम तय गर्ने नीति लिइनेछ ।
- सबै नागरिकको अर्थपूर्ण सहभागितामा यस गाउँपालिकाको समावेशी विकास गर्ने नीति अख्तियार गरिनेछ ।
- गाउँपालिकामा उपलब्ध स्रोत साधनहरूमा महिला, आदिवासी जनजाती दलित समुदाय, अपाङ्गता भएका व्यक्ति एवं पिछडावर्गको पहुँचमा बृद्धि गर्ने नीति लिइनेछ ।
- सम्बद्ध निकायहरूको सहयोग र समन्वयमा सीप विकास तालिम हासिल गरी उपलब्ध रोजगारीका अवसरहरू उपयोग गर्न सक्षम तुल्याउने नीति लिइनेछ ।
- आदिवासी जनजाती, दलित समुदाय पिछडावर्गका भाषा तथा संस्कृतिको संरक्षण एवं सम्बर्द्धन गर्ने नीति लिइनेछ ।
- जातिय भेदभाव तथा छुवाछुत (कसुर र सजाय) ऐन तथा नियमावलीलाई व्यवहारिक रूपमा कार्यान्वयन गर्ने नीति लिइनेछ ।

५. जनसंख्या र श्रम तथा रोजगारी :

- जनसंख्या, वातावरण र विकासबीच सामञ्जस्य कायम गरी दिगो विकासका माध्यमबाट जीवनस्तरमा गुणस्तरीय सुधार गर्ने नीति लिइने छ ।
- जनशक्तिको वर्गिकरण गरि वैज्ञानिक योजना निर्माण गरिने छ ।
- रोगगारी तथा स्वारोजगारीको अवसर निर्माण गर्ने नीति लिइने छ ।

- सम्बद्ध निकायको सहयोग र समन्वयमा जनसंख्या व्यवस्थापन र वातावरणबीच तादत्मय कायम गरी जनसंख्यालाई समग्र विकासको अभिन्न अङ्गको रूपमा व्यवस्थापन गर्ने नीति लिइनेछ ।
- ग्रामीण क्षेत्रमा पूर्वाधार विस्तार गरी आन्तरिक वसाइसराइलाई कम गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
- ग्रामीण स्वरोजगारमूलक कार्यक्रमको संभावना अनुरूपका कार्यक्रम अगाडी बढाउने नीति लिइनेछ ।
- दक्ष सीपयुक्त र उत्पादनमूलक मानव संसाधनको विकासद्वारा पर्याप्त रोजगारी एवं स्वरोजगारका अवसरहरु सिर्जना गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
- सम्बद्ध निकायको सहयोग र समन्वयमा लगानी मैत्री वातावरण सिर्जना गरी स्वदेश मै पर्याप्त र मर्यादित रोजगारी एवं स्वरोजगारीका अवसर सिर्जना गर्न पहल गर्ने नीति लिइनेछ ।
- सम्बद्ध निकायको सहयोग र समन्वयमा सीप तथा व्यावसायिक तालिमका अवसरहरुको विकास एवम विस्तार गर्दै अन्तराष्ट्रिय क्षेत्रमा प्रतिस्पर्धा गर्न सक्ने श्रमशक्तिको उत्पादन गर्न पहल गर्ने नीति लिइनेछ ।
- वैदेशिक रोजगारीबाट फर्किएका कामदारहरुको सीप र क्षमताको उपयोग गर्ने नीति लिइनेछ ।
- वैदेशिक रोजगारबाट प्राप्त विप्रेषणलाई उत्पादनमूलक क्षेत्रमा परिचालन गर्ने नीति लिइनेछ ।
- बालश्रम निवारण गर्ने नीति लिइनेछ ।
- सबै प्रकारका बालश्रमको अन्त्य गर्न चेतना अभिवृद्धि गर्ने कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने नीति लिइनेछ ।
- बालश्रमिकहरुको उद्धार एवं पूनर्स्थापना केन्द्रहरुको स्थापना गर्न सम्बद्ध निकायहरुको समन्वय र सहयोग अभिवृद्धि गर्ने नीति लिइनेछ ।
- बालबालिका तथा किशोर किशोरीहरुको हक अधिकार संरक्षण गर्दै उनीहरुलाई सक्षम र योग्य नागरिक बन्ने वातावरण निर्माण गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
- बालबालिका र किशोर किशोरीउपर हुने सबैप्रकारका भेदभाव, शोषण, हिंसा, उपेक्षा र दुर्व्यवहारको अन्त्य गर्ने नीति लिइनेछ ।
- प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रमलाई सफल एवं टेवा पुग्ने गरी कार्यक्रमहरु छनोट गरी लक्षित वेरोजगारी संख्या न्युनिकरण गर्ने नीति लिइने छ ।

६. सामाजिक सुरक्षा तथा संरक्षण नीति (जेष्ठ नागरिक एकल महिला, अपाङ्गता भएका व्यक्ति) :

- नेपालको संविधानबाट प्रदत्त मौलिक हकमा व्यवस्था भए बमोजिमका प्रावधानहरुलाई कार्यान्वयन गर्ने नीति लिइनेछ ।
- जेष्ठ नागरिक, एकल महिला, अपाङ्गता भएका व्यक्तिका परिवारलाई दिइँदै आएको सामाजिक सुरक्षा भत्ता सहज तथा समयमै उपलब्ध गराउने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
- व्यक्तिगत घटनादरता सम्बन्धी संस्थागत व्यवस्था तथा जनशक्ति क्षमता विकास गर्ने नीति लिइनेछ ।
- यस गाउँपालिकाबाट उपरोक्त लक्षित वर्गमा पर्नु भएका व्यक्तिहरुलाई उचित सम्मान गर्दै लगिने नीति लिइनेछ ।

- सबै उमेरका नेपाली नागरिकले सामाजिक संरक्षणका लागि वाल्यकालमा शिक्षा ,स्वास्थ्य र पोषण,युवा अवस्थामा सीप, उद्यमशीलता र रोजगारी तथा ज्येष्ठ नागरिकलाई सम्मान ,संरक्षण र सुरक्षा प्रदान गरिने छ।
- ज्येष्ठ नागरिक एवं अपाङ्गता भएका व्यक्ति हरुको पहिचान गरी परिचय पत्र वितरण गरि सामाजिक सुरक्षाको दायरामा ल्याइने छ ।

७. युवा, खेलकुद र स्वयमसेवक सेवा :

- राष्ट्रिय युवा नीति, २०७२ को व्यवहारिक कार्यान्वयन गर्दै लगिने नीति लिइनेछ ।
- राजनीतिक, आर्थिक, सामाजिक, सांस्कृतिक रुपान्तरणमा युवावर्ग संवाहकको रुपमा रहेको, साहस, सिर्जनशीलता, सिक्ने क्षमता एवं आत्मविश्वासका धनी वर्गलाई यस क्षेत्रको सर्वाङ्गीण विकासमा उपयोग गर्ने नीति लिइनेछ ।
- युवालाई प्राविधिक शिक्षा तथा सीपमुलक तालिम मार्फत दक्ष, उद्यमशिल, आत्मनिर्भर बनाउने नीति लिइनेछ ।
- युवालाई विपद व्यवस्थापन, सामाजिक विकास, वातावरण संरक्षण खेलकुद लगायतका क्षेत्रमा स्वयमसेवकको भूमिकामा परिचालन गर्ने नीति लिइनेछ ।
- यस क्षेत्रमा विभिन्न निकायसँगको सहयोग र समन्वयमा स्वदेशमा नै रोजगारीका अवसरहरु सिर्जना गरी युवा बेरोजगारका समस्यालाई क्रमिक रुपमा समाधान गर्दै लगिने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
- वैदेशिक रोजगारबाट फर्केका युवाहरुको सीप दक्षताको पूर्णरुपमा उपयोग गरी एवं सम्बद्ध निकायहरुको सहयोग र समन्वयमा स्वरोजगार तथा उद्यमशील बन्न आवश्यक तालिमका कार्यक्रमहरु सञ्चालन गर्ने नीति लिइनेछ ।
- परम्परागत पेशाहरुलाई प्रवर्द्धन गरी आधुनिकीकरण गर्दै उत्पादनलाई बजारसम्म सहज पहुँचको व्यवस्था गरी त्यस क्षेत्रमा संलग्न युवालाई प्रोत्साहन र सम्मान गर्ने कार्यक्रम सञ्चालन गरिने नीति लिइनेछ ।
- समाजमा विद्यमान गरिवी, अशिक्षा, छुवाछुत, विभेद, लैङ्गिक हिंसा तथा अमानवीय कार्यहरुको अन्त्य गर्न युवा परिचालन गर्न सम्बन्धित क्षेत्रगत निकायहरु, गैरसरकारी संस्थाहरुसँगको सहकार्य तथा समन्वयमा स्वयंसेवा समाजसेवा लगायतका कार्यक्रमहरु सञ्चालन गर्ने नीति लिइनेछ ।
- कालिगण्डकी गाउँपालिकाका युवाहरुलाई खेलकुदमा दक्ष र खेल विकासको लागि गाउँपालिकामा खेल मैदान निर्माण गर्न पहल गर्ने नीति लिइनेछ ।
- यस गाउँपालिकाका युवाहरुलाई खेलकुदमा आकर्षण गर्न खेलाडीलाई राष्ट्रिय अन्तर्राष्ट्रिय क्षेत्रमा खेलकुदमा योगदान पुऱ्याउने वातावरण प्रदान गर्ने तथा सम्मान गर्ने नीति लिइनेछ ।
- यूवा उद्यमशीलता सम्बन्धी कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने नीति लिइने छ ।
- गाउँपालिका स्तरीय खेलकुद कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने नीति लिइने छ ।

(ग) पूर्वाधार विकास नीति :

१. सडक तथा पुल (भोलुङ्गे पुल समेत)

- मुलुकको आर्थिक सामाजिक विकासलाई गतिशील पार्न, सर्वसाधारणलाई पुऱ्याउने सेवालाई सहज तथा सरल पार्न र आर्थिक सामाजिक एकीकरण एवं प्रादेशिक तथा भौगोलिक सन्तुलन कायम गरी सर्वाङ्गीण विकासमा टेवा पुऱ्याउन सडकको महत्वपूर्ण भूमिका रहने विषयलाई हृदयङ्गम गरी सम्बद्ध निकायहरुको सहयोग र समन्वयमा व्यावहारिक कार्यान्वयन गर्ने नीति लिइनेछ ।
- सडक सञ्जाललाई दिगो बनाउन अनिर्वाय रुपमा नालिको व्यवस्था सहितको सडक निर्माणको नीति लिइनेछ ।
- कालिगण्डकी कोरिडोरसँग जोडिएका सहायक मार्गहरुलाई स्तरउन्नती गरी बाह्रै महिना यातायात सञ्चालन गर्नसक्ने नीति लिइनेछ ।
- कृषि, उद्योग, व्यापार जलविद्युत पर्यटन, शिक्षा र स्वास्थ्य सेवामा पहुँच बढाउने गरी स्थानीय यातायात सञ्जाल विस्तार र स्तरोन्नति गर्ने नीति लिइनेछ ।
- सडक मार्गलाई सुरक्षित र छोटो दुरीमा सम्पन्न हुने गरी व्यवस्थित गर्ने नीति लिइनेछ ।
- सडकको दायाँवायाँ हरियाली कायम गर्न वायोइन्जिनियरिङ्गको कामकालागि कुल लागतको दुई प्रतिशत रकम लागत इष्टिमेटमै समावेश गर्नुपर्ने नीति लिइनेछ ।
- सर्शत कार्यक्रम बनाई ८०/२० को जनसहभागितामुलक वा लागत साभेदारी कार्यक्रमलाई लागु गरिने छ ।
- स्थानीय तहबाट लगानी भएका सबै पूर्वाधारका योजनाहरुमा तीन प्रतिशत मर्मत संभारका लागि बजेट कट्टी गरिने नीति लिइनेछ । मर्मत सम्भार कोषको रकम सोही क्षेत्रमै खर्च गरिनेछ ।
- स्थानीय तहबाट लगानी भएका सडकहरुमा विनियोजित रकम मध्ये सडकमा रहेको पहिरो लगायतको अवरोध र खाल्डाखुल्डी पुर्न बढीमा चालिस प्रतिशत सम्म खर्च गर्न सकिनेछ । साठी प्रतिशत रकम सडक स्तरोन्नति मै खर्च गर्नुपर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ । सडक सफाई गर्न आवश्यक नदेखिएमा पूरै विनियोजित रकम पूर्वाधार सहित स्तरोन्नतिमा लगानी गरिने नीति लिइनेछ ।
- प्रादेशिक पहुँच र आर्थिक वृद्धिलाई योगदान पुग्ने गरी सुरक्षित यातायात पहुँच र सुविधा विस्तार गर्न सम्बद्ध निकायहरुको सहयोग र समन्वय अभिवृद्धि गर्ने नीति लिइनेछ ।
- आयोजना तथा कार्यक्रमहरु सञ्चालन गर्दा स्थानीय सीप, स्रोत तथा श्रमप्रधान प्रविधि अवलम्बन गर्ने नीति लिइनेछ । कार्यक्रम सञ्चालन र मर्मत सम्भारको कार्य समुदायबाटै हुने व्यवस्था मिलाउने नीति लिइनेछ ।
- स-साना आयोजना सञ्चालन गर्नको साटो रोजगारी सिर्जना हुने र समयमै सम्पन्न हुन सक्ने आयोजना सञ्चालन गर्ने एवम गुणस्तरलाई विशेष ध्यान दिइनेछ ।
- यस गाउँपालिकामा नदी नाला तथा खोलानालाको वहाव रहेको क्षेत्र भएकोले मौजुदा सडक तथा भोलुङ्गे पुलहरुलाई आवश्यकता अनुसार मर्मत सम्भार गर्ने तथा आवश्यकता र योजनाको छनौट चरणबाट प्राथमिकता प्राप्त स्थानहरुमा नयाँ पुलहरु निर्माण गर्ने नीति लिइनेछ । यसमा स्थानीय तहको साधन स्रोतले सम्भव भए सोही बमोजिम गरिनेछ । सम्भव नभए सम्बद्ध निकायको सहयोग र समन्वयको लागि पहल गरिनेछ ।

- मुख्य मुख्य सडकहरुमा सडकको दिगोपना कायम राखी यातायात सेवा नियमित सञ्चालनमा ल्याउन सक्ने गरी **Lenth Worker** को व्यवस्था गर्ने नीति लिइनेछ ।
- मानवीय जनशक्ति परिचालन गरी सम्पन्न गर्न सकिने पूर्वाधार निर्माणका कार्यहरुमा मेशिन औजार प्रयोग नगर्ने नीति लिइने छ ।
- सबै विकासका कार्यक्रमहरु सञ्चालन गर्दा गाउँपालिका अध्यक्ष ,उपाध्यक्षको परामर्श लिनुपर्ने नीति लिइने छ ।
- सबै विकासका कार्यक्रमहरु छनोट र सञ्चालन गर्दा सरोकारवाला सबैको सर्वपक्षीय मूल समिति बनाइ गर्नुपर्ने नीति लिइने छ ।

२. सिंचाइ नीति :

- सिंचित कृषि क्षेत्रको अभिवृद्धि ,कालिगण्डकीको समृद्धि गर्ने नीति लिइने छ ।
- कृषि योग्य भूमिमा भरपर्दो र दिगो सिंचाइ सेवा मार्फत कृषि उत्पादकत्व तथा उत्पादन सहयोग पुग्ने नीतिलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
- खेतीयोग्य जमिनमा सिंचाई व्यवस्था गरिनेछ ।
- कालिगण्डकी भित्रका खेती योग्य फाँटहरुमा स्रोतको उपलब्धतालाई दृष्टिगत गरी निरन्तर सिंचाइ सुविधा पुऱ्याउने नीति लिइने छ ।
- मौजुदा सिंचाई कुलो तथा सुरुङ्ग कुलोहरुलाई स्थलगत अध्ययन गरि मर्मत सम्भार,दिगोपना, संरक्षण तथा सम्बर्द्धन गर्ने नीति लिइनेछ ।
- उपभोक्ताहरुको सहभागितामा मौजुदा सिंचाइ सुविधाहरुलाई दिगोपना प्रदान गर्न मर्मत सम्भारका कार्यक्रमहरु सञ्चालन गर्ने नीति लिइनेछ
- सिंचाइ विकासको गुरुयोजना कृषि विकासका रणनीतिका लक्ष्यहरु परिपूर्ति र जलवायु परिवर्तन अनुकूल हुनेगरी सिंचाइ प्रणालीको विकास एवं विस्तार गर्न सम्बद्ध निकायहरुको सहयोग एवं समन्वयमा अगाडि बढाउने नीतिलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
- कालिगण्डकी गाउँपालिका भित्र सञ्चालनमा रहेका कुलो ,नहरहरुमा आवश्यकता अनुसार कुलो बाहेक दुई वा तीन फिट दायाँ वा बायाँ कुलोको क्षेत्राधिकार कायम गरिने छ ।

३. भवन नीति :

- वातावरण मैत्री, सुरक्षित र सुलभ सार्वजनिक भवन तथा निजी आवासको विकास गर्ने नीति लिइनेछ ।
- भूकम्प लगायत सबै प्रकारका प्रकोप प्रतिरोधी सार्वजनिक तथा निजी भवन निर्माण गर्नुपर्ने नीति लिइनेछ ।
- भूकम्प पीडित परिवारलाई आवश्यक सहयोग उपलब्ध गराउनको लागि सम्बन्धीत निकायमा पहल गर्ने नीति लिइनेछ ।
- स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४, राष्ट्रिय भवन निर्माण आचारसंहिता २०६० , वस्ती विकास शहरी योजना तथा भवन निर्माण सम्बन्धी आधारभूत मापदण्ड २०७२ मा नयाँ निर्माण हुने सरकारी तथा निजी भवन र निर्माण भइ सकेका सरकारी तथा निजी भवनहरुको नक्सा पास गर्नुपर्ने प्रावधान, सडक क्षेत्राधिकारको प्रावधान तथा अन्य सबै प्रावधानहरुलाई पालना गराउने र कार्यान्वयन गर्ने नीति लिइनेछ ।

- अब निर्माण हुने पक्की तथा कच्ची संरचना निर्माण गर्दा स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, वस्ती विकास शहरी योजना तथा भवन निर्माण सम्बन्धी आधारभुत मापदण्ड २०७२ मा व्यवस्था भए बमोजिम सडक क्षेत्राधिकार, सेट व्याक र खुला क्षेत्रका लागी छोड्नुपर्ने अनिवार्य व्यवस्थाको कार्यान्वयन कडाइका साथ लागू गर्ने नीति अवलम्बन गरिने छ ।
- सबै प्रकारको स्थायी तथा अस्थायी भवन, टहरा, सेड, बाल, अन्य संरचनाहरु निर्माण गर्दा अनिवार्य रूपमा यस स्थानीय तहको अनुमति लिएर मात्र निर्माण गर्नुपर्ने नीति लिइने छ ।
- नक्सा पास भए अनुसार भवन निर्माण गर्ने सम्बन्धित घर धनीको कर्तव्य रहेको हुँदा नक्सा विपरित संरचना निर्माण भए नियमानुसार कारवाही गरिने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
- सरकारी सेवालाई एकीकृत सुलभ र सहज बनाउन एकीकृत प्रशासनिक क्लष्टर तथा भवन विकासको नीति अवलम्बन गर्न सकिनेछ ।
- संघीय सरकार, स्थानीय तह र सम्बन्धित परिवारको सहभागितामा पराल वा खरको छाना भएको घर परिवारलाई जस्तापाताको छानामुनि ल्याउने गरी सुरक्षित नागरिक आवास प्रबन्ध मिलाउने नीति लिइनेछ ।
- गाउँपालिकाको कार्यालय अस्पताल शित भण्डार र प्रहरी चौकीको लागी उपयुक्त जग्गाको खोजी गरी शिघ्र भवन निर्माण अगाडि बढाउने नीति लिइने छ ।

४. सहरी विकास नीति :

- आधारभूत पूर्वाधार तथा सुविधा सहितको एकीकृत तथा वस्ती, आर्थिक अवसर र रोजगारी अभिवृद्धि र सुरक्षित तथा पहिचानयुक्त सहरी क्षेत्र विकास गर्दै लगिने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
- भू उपयोग नीतिमा आधारित भई गाउँपालिकाहरुको पूर्वाधारहरु विकास गर्ने नीतिलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
- नगरोन्मुख क्षेत्रहरुमा पूर्वाधार विकास र सहरी सेवाका लागि सम्बद्ध निकायहरु बीच समन्वय कायम गर्दै भौतिक सामाजिक तथा आर्थिक सम्बन्धको माध्यमबाट शहर गाउँ अन्तर सम्बन्धलाई सुदृढ र प्रगाढ गर्दै लगिने नीति लिइनेछ
- शहरी विकासको निम्ती ६०/४० लागत साभेदारीको नीति लिइने छ।

५. उर्जा, साना, लघु जलविद्युत नीति :

- स्वच्छ र नवीकरणीय ऊर्जाको माध्यमबाट परम्परागत र पेट्रोलियम उर्जा माथिको परनिर्भरतालाई कम गर्ने नीति लिइनेछ ।
- कालिगण्डकी गाउँपालिकाभित्र हाल सञ्चालित सामुदायिक विद्युतिकरण संरचनालाई यस कार्यालयमा आवद्ध गराई सोको सञ्चालन व्यवस्थापन र आम्दानी खर्चको लेखा व्यवस्थित गर्ने नीति लिइनेछ ।
- दाउराको प्रयोगलाई कम गर्दै लैजान वायोग्याँस तथा सुधारिएको चुल्हो जस्ता किफायती जैविक उर्जा प्रविधिहरुको प्रयोगलाई प्रवर्द्धन र विस्तार गरिने नीति लिइनेछ ।
- नवीकरणीय ऊर्जामा जनताको पहुँच बढाई जीवनस्तरमा सुधार र रोजगारी वृद्धिगर्न सम्बद्ध निकायहरुको सहयोग र समन्वयमा कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने नीति लिइनेछ ।

- यस गाउँपालिकाको सहरउन्मुख क्षेत्रहरु र सामुदायिक संस्थाहरुमा सौर्य सडक बत्ती जडान गर्ने नीति लिइनेछ, सो को लागि सम्बद्ध निकायहरुमा सहयोगका लागि पहल गरिनेछ ।
- लघु तथा साना जलविद्युत उत्पादन सम्बन्धी सम्भाव्यता अध्ययन गर्ने नीति लिइनेछ ।
- कालिगण्डकी गाउँपालिकाभित्र विद्युत वितरण प्रयोजनार्थ प्रयोग भएको काठको पोल जीर्ण भई जोखिममा रहेकोले स्टील पोलद्वारा काठको पोल प्रतिस्थापन गर्ने नीति लिइनेछ ।
- सम्भाव्यता देखिएको क्षेत्रमा स्थानीय तह र सम्बद्ध निकायको सहयोग र समन्वयमा लघु तथा साना जलविद्युत निर्माण, सञ्चालन, विक्री, वितरण र विस्तार गर्ने नीति लिइनेछ ।
- नेपालको पानी जनताको लगानी राष्ट्रिय अभियानलाई मुर्त रूप दिन कालिगण्डकीको पानी जनताको लगानीलाई आकर्षित गरी लघु जलविद्युत उत्पादन गरी राष्ट्रिय विद्युत आपूर्तिको भार क्षमतालाई सघाउ पुऱ्याउने नीति लिइने छ ।
- विपन्न घर परिवारलाई विद्युतिकरणमा सहूलियत र सहयोग गरिने छ ।
- कृषि कार्यको लागी प्रयोग हुने विद्युत महशुलमा सहूलियत गरिने नीति लिइनेछ ।

६. सञ्चार

- उपलब्ध सेलुलर मोवाइल सेवाका गुणस्तरीयता सुधार गरी नियमित सेवा पाउने व्यवस्थाको लागि सम्बद्ध निकायमा सहयोगका लागि पहल गर्ने नीति लिइनेछ ।
- हुलाक सेवालाई सञ्चारको भरपर्दो, विश्वसनिय सेवाको रूपमा विकास गर्ने नीति लिइनेछ ।
- जनताको सुसूचित हुन पाउने सूचनाको हकलाई प्रचलित कानुनमा व्यवस्था भए बमोजिम कार्यान्वयन गर्ने नीति लिइनेछ ।
- प्रेस मिडियाको सम्मान गर्दै आम सञ्चारका माध्यमहरुको सहयोग र समन्वयमा सार्वजनिक गर्नुपर्ने यस संस्थाको गतिविधि र क्रियाकलापहरुलाई पारदर्शीरूपमा सार्वजनिक गर्ने नीति लिइनेछ ।
- यस गाउँपालिकालाई वाईफाई निशुल्क क्षेत्र (wifi free zone) घोषणा गर्ने नीति लिइनेछ ।

(घ) वातावरण तथा विपद व्यवस्थापन नीति :

१. वन तथा भू-संरक्षण नीति :

- विद्यमान वनक्षेत्र कायम राखी वनको घनत्व, उत्पादकत्व र उत्पादन वृद्धिको लागि वनको सहभागिता मूलक र दिगो एवं वैज्ञानिक व्यवस्थापन गर्न सम्बद्ध निकायसँग समन्वय गरी अगाडि बढाउने नीति लिइनेछ ।
- जैविक विविधता र जलाधारको दिगो व्यवस्थापन र उपयोगमा स्थानीय समुदायको पहुँच वृद्धि गर्ने एवम् पर्यापर्यटनका आधार क्षेत्रहरुलाई पुनर्स्थापन तथा पुनर्निमाण गर्ने सम्बद्ध निकायसँग समन्वय गरी अगाडि बढाउने नीति लिइने छ ।
- दिगोपन व्यवस्थापन र संरक्षण मार्फत वातावरणीय सन्तुलन कायम राखी जलवायु परिवर्तन न्यूनीकरणका सम्भावित अन्तराष्ट्रिय लाभहरु हासिल गर्न सम्बद्ध निकायहरुसँग समन्वय गरी अगाडि बढाउने नीति लिइनेछ ।

- वन पैदावरमा आन्मनिर्भता हासिल गर्दै यसमा आधारित उद्यमशीलता र रोजगारी वृद्धि गर्ने नीति लिइनेछ ।
- वन डढेलोबाट धनजनको क्षति अधिक हुने खतरालाई रोक्नका निमित्त वन डढेलोको व्यवस्थापनको लागि सम्बद्ध निकायसँग समन्वय गरी संस्थागत संरचनाको निर्माण तथा पूर्व तयारी, डढेलो नियन्त्रण र डढेलो प्रतिरोधी क्षमता विस्तारको लागि अग्नीरेखा व्यवस्थापन र आकाशे पानी सङ्कलन कार्यक्रममा जनताको सहभागिता अभिवृद्धि गरिने नीति लिइनेछ ।
- निजी तथा सार्वजनिक जग्गाहरूमा वृक्षारोपण गरी वन क्षेत्रको विस्तार र वन पैदावारको आपूर्तिमा सहजता ल्याउन सम्बद्ध निकायहरूको सहयोग र समन्वयमा कार्यक्रम सञ्चालन गरिने नीति लिइनेछ ।
- सवै खाले वनहरूमा आन्तरिक पर्यापर्यटन प्रवर्द्धन गर्न जैविक विविधता र पानीको मुहान, कुवा, इनार क्षेत्रको संरक्षण गर्ने नीति लिइनेछ ।
- वन, वनस्पती, वातावरण र जैविक विविधताको वारेमा प्रचारप्रसार गरी स्थानीय वासिन्दाहरूको वातावरण संरक्षणमा सहयोग बढाउन निजी क्षेत्र, सामाजिक संस्था तथा सम्बद्ध निकायको सहयोग र सहकार्यमा वातावरण शिक्षा तथा प्रचारप्रसार केन्द्र स्थापना गर्ने नीति लिइनेछ ।
- जलवायु परिवर्तनले पारिस्थितिकीय तथा जलाधारीय प्रणालीमा पर्ने नकारात्मक प्रभाव न्यूनीकरण अनुकूलन र समयानुकूल गर्न स्थानीय समुदायको क्षमता अभिवृद्धि गर्न सम्बद्ध निकाय सँग सहयोग लिइनेछ ।
- स्थानीय अनुकूल योजनालाई समुदायमा आधारित वन व्यवस्थापन कार्ययोजनाहरूमा मूलप्रवाहिकरण र सेवा प्रदायकहरूको क्षमता वृद्धि गर्न सम्बद्ध निकायसँग समन्वय गरी अधि बढाइनेछ ।
- वैज्ञानिक वन व्यवस्थापन गुरु योजना निर्माण गरिनेछ ।
- वन व्यवस्थापन कार्यलाई उद्योगको रूपमा विकास गर्न वन तथा पैदावारमा आधारित उद्यमशीलता विकास तथा उद्योग व्यवसाय सञ्चालन गरी हरित रोजगारी वृद्धि गरिने नीति लिइनेछ ।
- तुलनात्मक लाभ भएका उच्च मूल्यका जडीबुटी तथा गैरकाष्ठ वन पैदावारको संरक्षण, सम्बर्द्धन, खेती, विस्तार एवं निर्यातका लागि बजार प्रवर्द्धन गरिने नीति लिइनेछ ।
- एक गाउँ अनेक उद्यान कार्यक्रम तय गर्ने नीति लिइनेछ ।
- निजीवन, स्थानीय स्तरमा सञ्चालन भइरहेको पारिवारिक वन, सार्वजनिक स्थानहरूमा वृक्षरोपण, नर्सरी र वनजन्य उद्यम स्थापनाका लागि प्रवर्द्धन र सहयोगात्मक कार्यक्रम सम्बन्धित निकायसँग सहयोग, सहकार्य र समन्वयमा सञ्चालन गर्ने नीति लिइनेछ ।
- वृक्षारोपण अभियानलाई महत्वका साथ अगाडी बढाउन र सडक निर्माणको क्रममा कूल लागत अनुमानको २ प्रतिशत बायोइन्जिनियरिड कार्यमा खर्च गर्ने नीति लिइने छ ।
- उत्पादित वन पैदावारलाई नियमानुसार निकासी गर्ने नीति लिइने छ ।

२. फोहोरमैला व्यवस्थापन र **Land fill sites** नीति :

- घरभित्र तथा बाहिरबाट निस्कने फोहोर मैलाहरू निश्चित स्थानमा मात्र व्यवस्थापन गर्न **Land fill sites** का लागि जग्गा खोजी गरी, फोहोरमैला व्यवस्थापन गर्ने नीति लिइनेछ ।

- **Land fill sites** को माध्यमबाट फोहोरलाई मोहोरमा बदल्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
- उद्योग वाणिज्य संघ, सहकारी संस्था, टोल विकास समिति गठन, सरसफाइ एवं बजार व्यवस्थापन समितिलाई क्रियाशीलत गराउने आमासमूह गठन, युवाक्लव गठनगरी सबै प्रकारका सामाजिक संघ संस्थाको सहयोग र समन्वयमा कम्तिमा पन्ध्र पन्ध्र दिनमा आ-आफ्नो क्षेत्रमा सरसफाइ अभियान सञ्चालन गर्ने नीति लिइनेछ ।
- फोहोरमैला व्यवस्थापनमा सार्वजनिक निजी साभेदारी पद्धतिलाई अवलम्बन गर्ने नीति लिइनेछ
- फोहोरमैलालाई स्रोतमै वर्गीकरण गरी कुहिने पदार्थलाई कम्पोष्ट मल बनाउने तथा फोहोरमैलालाई **Reduce, Reuse, / Recycle** गर्ने गरी व्यवस्थापन गर्ने नीति लिइनेछ यी पद्धति अवलम्बन गर्दा पनि व्यवस्थापन हुन नसकेको फोहोरमैलालाई मात्र **Land fill sites** मा व्यवस्थापन गर्ने नीतिलाई निरन्तरता दिइनेछ ।

३. विपद् व्यवस्थापन, वातावरण तथा जलवायु परिवर्तन नीति :

- आ.व.को अन्तमा विपद् व्यवस्थापनको लागि विनियोजित रकम बाँकी रहेमा विपद् व्यवस्थापन कोषमा जम्मा गरिनेछ । विपद् व्यवस्थापनका लागि अन्य निकायबाट पनि बजेट प्राप्त भएमा सोही कोषमा जम्मा गर्ने नीति लिइनेछ ।
- विकासका सबै आयाम र चरणमा विपद् व्यवस्थापनलाई समाहित गराई विपद्बाट हुने मानवीय एवम् भौतिक लगायतका क्षतिलाई न्यूनिकरण गर्ने नीति लिइनेछ ।
- विपद् व्यवस्थापनसँग सम्बद्ध निकायहरुको सहयोग र समन्वयमा आपतकालीन खोज, उद्धार, उपचार तथा तत्काल राहतका लागि क्षमता अभिवृद्धि गर्ने कार्यक्रम तय गर्ने नीतिलाई नीति लिइनेछ ।
- विपद्को समयमा आश्रयस्थलका लागि खुल्ला क्षेत्रहरु पहिचान गरी खुल्ला क्षेत्र कायम गर्ने नीति लिइनेछ ।
- वस्ती/समुदायस्तरमा विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य क्षमता विकास व्यवस्थापन गरी विपद् जोखिम न्यूनिकरण गर्नकालागि वडाहरुमा जनचेतनामूलक कार्यहरु सञ्चालन गर्ने नीति लिइनेछ ।
- आग लागिको विपद् व्यवस्थापन गर्न यातायातको पहुँच भएको स्थानमा वारुणयन्त्रद्वारा विपद् व्यवस्थापन गर्ने र वारुणयन्त्र खरिदको लागि सम्बद्ध निकायमा पहल गर्ने नीति लिइनेछ ।

ड) जलउत्पन्न प्रकोप व्यवस्थापन नीति :

- सम्बद्ध निकायको सहयोग र समन्वयमा जलउत्पन्न प्रकोप व्यवस्थापन नीति २०७२ कार्यान्वयन गर्ने नीति लिइनेछ, विशेषगरी नदी, खोला नालाको किनारलाई रेखाङ्कन गरी जोनिङ्ग गर्नु जोखिम क्षेत्रको जमिनको उपयोगमा रोक लगाउने, भूक्षय रोकथाम तथा जलाधार क्षेत्रको बढ्दो क्षयीकरणलाई नियन्त्रण गर्ने नीति लिइनेछ ।
- सम्बद्ध निकायहरु समेतको सहयोग र समन्वयमा बाढी, पहिरो जस्ता जलउत्पन्न प्रकोपहरु हुनु अघि नै रोकथाम गर्नु र यस्ता जोखिम र जोखिमबाट हुन सक्ने जनधनको क्षति न्यूनिकरण गर्ने नीति लिइनेछ ।

(च) संस्थागत विकास तथा सेवा प्रवाह नीति :

- कालिगण्डकी गाउँपालिकाको वस्तुगत विवरण (**Profile**) तयार पारिनेछ ।
- कार्यालय व्यवस्थापन र संस्थागत सुदृढीकरण गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
- संस्थागत पूर्वाधार निर्माण गर्न हाल केन्द्र अवस्थित क्षेत्रको आसपासमा आवश्यक जग्गा खोजी गरी प्रक्रिया अगाडी बढाउने नीति लिइनेछ ।
- गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालयबाट प्रदान हुने सेवाहरु र वडा कार्यपालिका कार्यालयबाट प्रदान हुने सेवाहरु र सेवा प्राप्त गर्ने प्रक्रिया र जिम्मेवार शाखा, तथा व्यक्ति, गुनासो सुन्ने अधिकारीको व्यवस्था सहित नागरिक वडापत्रको व्यवस्था गर्ने नीति लिइनेछ
- सेवा प्रवाहका लागि सबै महाशाखा/शाखाहरुमा **Internet** सुविधाको पहुँच, संस्थागत **Email, Website** को व्यवस्था गरी महत्वपूर्ण सूचनाहरु सार्वजनिक गर्ने व्यवस्था मिलाइने छ ।
- गाउँ कार्यपालिका कार्यालयबाट प्रदान गर्नुपर्ने सेवाहरु वडा तहबाट माग भएमा समयसमयमा घुम्ती सेवाद्वारा सेवा प्रवाह गर्ने व्यवस्था मिलाउने नीति लिइनेछ ।
- मानव संसाधनमा कर्मचारी तथा पदाधिकारीहरुको कार्यबोझ जिम्मेवारी, उत्तरदायित्व बमोजिम उत्प्रेरणा र मनोबल उच्च कायम राख्न, प्रोत्साहन गर्न प्राप्त आन्तरिक तथा बाह्य अनुदान स्रोतबाट प्रोत्साहन सुविधा उपलब्ध गराउने नीति लिइनेछ ।
- न्यायपालिकाको सेवामा पहुँच पुऱ्याउन सबै वडा र गाउँपालिकामा मेलमिलाप कक्ष स्थापना गरिनेछ ।

(छ) वित्तीय व्यवस्थापन र सुशासन नीति :

- कानुनी शासन, जनसहभागिता, उत्तरदायित्व र पारदर्शी रुपमा सेवा प्रवाह गरी सुशासन कायम गर्ने नीति लिइनेछ ।
- प्रभावकारी वित्तीय व्यवस्थापन मार्फत सार्वजनिक स्रोतको दक्ष एवम् सर्वोत्तम परिचालन, त्यसको लेखाङ्कन प्रतिवेदन तथा लेखापरीक्षण मार्फत वित्तीय व्यवस्थापन पारदर्शिता र जवाफदेहिता अभिवृद्धि गरी भ्रष्टाचारमा शून्य सहनशिलता र सदाचार प्रबर्द्धन गर्ने नीति लिइनेछ ।
- विकास आयोजनाहरु तथा कार्यक्रमहरुलाई छनौट गर्दा वित्तीय जोखिम कम हुने गरी प्राथमिकता निर्धारण गर्ने नीति लिइनेछ ।
- विभिन्न वडाहरुलाई कलष्टर बनाई चौमासिक रुपमा वडामा गई सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने नीति लिइनेछ ।
- यस गाउँपालिकाबाट सञ्चालित योजना तथा कार्यक्रमहरुबाट समाजमा सकारात्मक उपलब्धी सम्बन्धी परीक्षण गर्न सामाजिक परीक्षण गर्ने पद्धतिलाई अवलम्बन गर्ने नीति लिइनेछ ।
- यस गाउँपालिकालाई बेरुजुको आयतन सिर्जना हुन नपाउने गरी लेखापालन व्यवस्थापनलाई व्यवस्थित गरिने नीति लिइनेछ ।
- बेरुजु देखिन आएमा सम्बद्ध निकायको सहयोग र समन्वयमा सम्परीक्षण गर्ने गराउने नीति लिइनेछ ।

- सार्वजनिक आय-व्यय र खरिद प्रक्रियालाई प्रभावकारी, व्यवस्थित र पारदर्शी बनाउने नीति लिइनेछ ।
- आन्तरिक नियन्त्रण र लेखापरीक्षणलाई विश्वसनीय तथा प्रभावकारी बनाउने नीति लिइनेछ ।
- अनुगमन मुल्याङ्कनलाई गतिशील बनाउने नीति लिइनेछ । रु ५ लाख भन्दा कम लागतका योजनाहरू वडा स्तरीय अनुगमन समितिले र सो भन्दा बढी लागतका योजनाहरू गाउँपालिका स्तरीय अनुगमन समितिले अनुगमन गरी प्रतिवेदन पेश गरेपछि भुक्तानीको प्रक्रिया अगाडी बढाउने नीति लिइनेछ ।
- शाखागत, निकायगत समन्वय कायम गरी सूचना तथा सञ्चार व्यवस्थापन गरिनेछ ।
- सम्बद्ध निकायको, समन्वयमा सूचना तथा सञ्चार व्यवस्थापनलाई प्रभावकारी गराउने नीति लिइनेछ ।

(ज) बालमैत्री नीति :

- बालमैत्री स्थानीय शासन सम्बन्धी सुचकहरूलाई कार्यान्वयन गर्ने नीति लिइनेछ

(झ) नदी तथा पानीका स्रोतहरू संरक्षण नीति :

- गाउँपालिकाभित्र बग्ने खोला, नदी, पोखरी र पानीका मुलहरू लगायतका प्राकृतिक स्रोतहरू अतिक्रमण, प्रदुषित, हुन नदिन तिनीहरूको संरक्षण हुने खालका कार्यक्रमहरू गर्ने नीतिहरू लिइनेछ ।
- सडक लगायतका भौतिक संरचना निर्माण गर्दा मुहानमा प्रतिकूल असर नपर्नेगरी गर्नुपर्ने नीतिलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
- नदी तथा खोला जन्य स्रोतबाट व्यवसायीक माछा निकासि अनुमति दिने व्यवस्था गरिनेछ ।
- कालिगण्डकी गाउँपालिका भित्रका खोलाहरूलाई सूचिकृत गरिने छ ।

(ञ) सार्वजनिक जग्गाको लगत र संरक्षण नीति :

- यस गाउँपालिकाभित्र रहेका सार्वजनिक, ऐलानी जग्गाहरू पहिचान गरि तिनको संरक्षण गर्ने र अतिक्रमण रोक्ने नीति लिइनेछ । ती जग्गाहरूको अतिक्रमण रोक्न लगत अद्यावधिक कार्यलाई व्यवस्थित गरी त्यस्ता जग्गा व्यक्तिगत प्रयोजनार्थ दर्ता गर्ने कार्यलाई निरुत्साहित गर्ने दर्ता सिफारिस रोक्का गर्ने नीति लिइनेछ

(ट) दीर्घकालीन पूर्वाधार र संरचनाहरूको निर्माण नीति :

- गाउँपालिकाको क्षेत्रभित्र पर्ने दीर्घकालिन पूर्वाधारहरू जस्तै बसपार्क, म्यूजियम, पार्क, वृद्धाश्रम, बालगृह, औद्योगिक क्षेत्र, कवर्डहल, शैक्षिक प्रतिष्ठानहरू, शहरी सेवा केन्द्र, सभा सम्मेलन केन्द्र, तरकारी फलफूल बजार, हाटबजार, पार्किङस्थल, खेलमैदान, मन्दिर, पाटीपौवा, फोहोर प्रशोधन

केन्द्र, पशु वधशाला, शवदाहस्थल लगायतका क्षेत्रहरुको पहिचान गरी प्राथमिकताक्रमका आधारमा योजना बनाई सम्बन्धीत निकायसँग समन्वय र सहकार्य गरी कार्यक्रम अगाडि बढाउने नीति लिइनेछ

(ठ) सडक बत्ती व्यवस्थापन नीति :

- बजारक्षेत्रमा सौर्य ऊर्जा प्रणाली मार्फत सडक बत्ती व्यवस्थापन गर्न सम्बन्धित निकायमा पहल गरिनेछ
- समुदायबाटै विद्युत महशुल भूक्तानिको प्रबन्ध मिलाइनेछ ।

(ड) बजार केन्द्रहरुको निर्माण नीति :

- गाउँपालिकाका मुख्य बजार र बजारउन्मुख क्षेत्रका निर्माण कार्यलाई व्यवस्थित गर्न सम्बन्धित निकायको सहयोगमा योजना तर्जुमा गरिनेछ ।

(ढ) विविध नीति :

- यस गाउँपालिका भित्र निर्माणका लागि प्रयोग गरिने हेभि इक्युपमेन्ट मेसिनहरु जेसीवी, लोडर, डोजर र एक्साभेटर यस गाउँपालिकामा दर्ता गराइ दर्तावाला उक्त मेसिनहरुबाट मात्रै निर्माण कार्य गराउने नीति लिइनेछ, दर्ता नभएका उक्त मेसिनहरुबाट समितिद्वारा वा निर्माण व्यवसायिद्वारा निर्माण कार्य भए गरेका एवं सञ्चालित योजनाको भुक्तानी रोक्का गरिने नीति लिइनेछ
- संघीय तथा प्रदेश सरकार संगको सहलगानी, सहकार्य र समन्वयमा सञ्चालन हुने योजना तथा कार्यक्रम माग गर्न **Project Bank** र विस्तृत प्रस्ताव तयार गरी समपुरक अनुदान र विषेश अनुदान माग गरी कार्यान्वयनमा ल्याउने नीति लिइनेछ । सोको लागि आवश्यक मात्रामा समपुरक कोषको प्रबन्ध मिलाउने नीति लिइनेछ ।
- यस कालिगण्डकी गाउँपालिकाभित्रका उत्कृष्ट उपभोक्ता समिति/कृषि तथा पशुपंछी उद्यमी/कृषक उत्कृष्ट युवा तथा महिलाहरुलाई सम्मान गर्ने नीति लिइनेछ
- यस गाउँपालिकाभित्र कक्षा १० (एस.इ.इ.) मा उत्कृष्ट अङ्क हासिल गर्न सफल १११ जना छात्र र छात्रालाई सम्मान गर्ने नीति लिइनेछ
- माथि उल्लेखित नीति तथा कार्यक्रममा समावेश हुन छुट भएका विषयको हकमा प्रचलित कानून, मन्त्रालय तथा निकायहरुबाट प्राप्त भएका आवश्यक निर्देशन माग गरी आएका पत्रका आधारमा कार्यलाई अगाडि बढाइनेछ ।
- केन्द्र, प्रदेश **NGO, INGO** मार्फत ल्याइने साभेदारी कार्यक्रमहरुको सञ्चालन गर्ने व्यवस्था गरिने छ ।
- घरेलु मदिराको उत्पादन विक्री गरी जिविकोपार्जन गरिरहेका व्यक्तिलाई वैकल्पिक आय आर्जनको व्यवस्था गरी उपभोगमा कडाइका साथ निषेध गर्ने नीति लिइने छ ।
- पुरातात्विक एवं ऐतिहासिक मौलिक वस्तुहरुको संग्राहलय मार्फत संरक्षण गर्न प्रोत्साहन गर्ने नीति लिइने छ ।